

De dubbele betekenis van sommige woorden dringt pas echt tot je door na een bepaalde ervaring. Orchideeën vervullen deze keer een sleutelrol.

Een bijzondere ervaring met orchideeën op de Veluwe

Schaduwrijk

Zijn orchideeën zeldzaam in Nederland? Het is maar net hoe je het bekijkt. Ze stellen specifieke eisen aan hun biotoop en ze zijn daarom minder algemeen dan een madeliefje of een paardebloem. Op geschikte groeiplaatsen kun je ze ook anno 2009 nog in behoorlijke aantallen bewonderen.

Mijn bijzondere ervaring heeft betrekking op de brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*) een soort, die op de Veluwe vooral kan worden aangetroffen langs bospaden. Dit komt overeen met de constatering van H. Dekker in *Natura* van juli/augustus 1982 (*Orchideeën in Drenthe*) dat de brede wespenorchis opvallend veel langs fietspaden voorkomt. Hij staat dan vaak tussen allerlei storingsplanten als grote brandnetel en ridderzuring. In dit voor orchideeën liefhebbers zeer leeswaardige artikel wordt opgemerkt dat de wespenorchis slechts een aantal jaren op dezelfde standplaats voorkomt. Ook sterk wisselende aantallen

zijn een normaal verschijnsel. De plant oefent een sterke aantrekkingskracht uit op konijnen, die een hele populatie kunnen decimeren. Ik meen hieraan te kunnen toevoegen dat in de Veluwe bossen het

Brede wespenorchis.

Een schaduwrijke groeiplaats van orchideeën op de Ermelosche Heide. FOTO'S: HARM WERNERS

gewroet van wilde zwijnen de plant ten goede komt. De varkens zorgen op die manier mijns inziens voor verbeterde kiemomstandigheden.

Ook al is de brede wespenorchis dus niet zeldzaam, het blijft bijzonder ze te zien staan. Ik herinner me nog het enthousiasme van de leden van de werkgroep natuur-educatie van de KNNV-afdeling Noordwest-Veluwe toen we zo'n twintig jaar geleden bij het uitstippelen van de route van het natuurspad het Ruige Veld in het Ermelose gemeentebos de brede wespenorchis ontdekten. De planten vallen niet direct op door hun bonte kleurenpracht. Pas als je de groenachtige, roodlila bloempjes van heel dichtbij bekijkt, bijvoorbeeld met een loep, zie je de schoonheid ervan. Hoewel het verleidelijk is uit te weiden over de verdere kenmerken, volsta ik hier met een verwijzing naar informatie via de werkgroep Europese orchideeën (WEO) van de KNNV (zie www.knnv.nl/europese-orchideeën).

De groeiplaats van de brede wespenorchis is overigens niet beperkt tot paden. Enkele jaren terug ontdekte ik er meer dan dertig langs de oever van de Groevenbeek, een sprengenbeek op het gelijknamige landgoed in het grensgebied van de gemeenten Ermelo en Putten. En tot mijn verrassing doken er in 2007 zeven exemplaren op in mijn eigen tuin. Ook het jaar erop kon ik me op deze soort in eigen tuin verheugen, zelfs eentje pal tegen de achtermuur van het huis.

Helemaal spectaculair werd het toen ik op een plek aan de rand van de Ermelosche Heide in de voorzomer van afgelopen jaar maar liefst honderd-twintig (!) exemplaren ontdekte onder de brede bladerkroon van eik en beuk. Precies zoals de eerste strofe van het Gelders volkslied aangeeft: "Waar der beuken breede kronen ons heur koele schaduw biên". Een plek waar geen enkele andere vorm van onderbegroeiing viel te ontwaren. Elke plaats met nogal wat schaduw zou ik tot die bewuste dag als schaduwrijk betiteld hebben. Toen realiseerde ik me echter de dubbele betekenis van het woord schaduwrijk. Een plek waar zoveel orchideeën groeien heeft het volste recht op die aanduiding.

Harm Werners woont in Putten en was jarenlang bestuurslid van de KNNV-afdeling Noordwest-Veluwe. Sinds kort is hij erelid.